

LUNDS
UNIVERSITET

*Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen*

EXAMENSARBETE VT 2012

MAGISTER I ÖVERSÄTTNING

2: ANALYS

En fransk trädgårdsbok

Terminologiska aspekter

& målspråksanpassning

Författare:

Frida Källström

fridagoteborg@yahoo.se

Handledare:

Mari Mossberg, svenska

Annika Mörte Alling, franska

Sammandrag

Grunden för denna magisteruppsats är en översättning av valda stycken av en fransk trädgårdsbok med ekologisk inriktning. Uppsatsen består av två delar: en källtextanalys som huvudsakligen är baserad på Lennart Hellspong och Per Ledins analysmetoder och kompletterad med studier av bl. a. Karin Mårdsjö samt en översättningskommentar med teoretisk förankring i Rune Ingos och Lita Lundquists läroböcker, kompletterad med iakttagelser av Lars Jäderberg. Uppsatsens syfte har varit att bli medveten om källtextens utmärkande drag, för att i enlighet med dessa kunna välja en adekvat översättningsstrategi. Uppsatsen har samtidigt syftat till diskussion av de översättningsproblem som varit mest framträdande i överföringen från källspråk till målspråk, dvs. hortikulturell terminologi och språkstrukturella skillnader mellan franska och svenska som visat sig vara särskilt påtagliga i odlingsanvisningar.

Engelsk titel: A French garden book. Terminological aspects and target language adaptation.

Fransk titel: Un livre de jardinage français. Aspects terminologiques et adaptation à la langue d'arrivée.

Nyckelord: översättning, franska, instruerande handbok, kulturkontext, terminologi, imperativ

Innehållsförteckning

Sammandrag.....	2
1. Inledning.....	4
2. Källtextanalys.....	4
2.1 Presentation av källtexten.....	4
2.2 Kontext.....	6
2.2.1 Situationskontext.....	6
2.2.2 Intertextualitet.....	7
2.2.3 Kulturkontext.....	8
2.3 Lexikogrammatik: meningsbyggnad och terminologi.....	9
2.4 Läsartilltal.....	11
2.5 Överväganden inför översättningen.....	12
3. Översättningskommentar.....	13
3.1 Terminologi ur ett översättningsperspektiv.....	14
3.1.1 Termers extension och verksamhetsområden.....	15
3.1.2 Överlappande termer.....	18
3.1.3 S.k. dolda termer och lexikaliseringar.....	20
3.1.4 Etablerad term i källspråket utan adekvat motsvarighet i målspråket.....	23
3.2 Layout och imperativ i odlingsanvisningar: målspråksanpassning.....	24
4. Avslutande kommentarer.....	28
Litteraturförteckning.....	29

1. Inledning

Detta examensarbete utgår från en egen översättning av valda stycken av *Le guide du jardin bio. Potager, verger, ornement* ('Vägen till ekologisk odling. Köksträdgården, fruktträdgården och prydnadsträdgården'). Förlagan är en fransk trädgårdsbok med ekologisk inriktning, författad av Jean-Paul Thorez och Brigitte Lapouge-Déjean. Syftet är att utifrån en källtextanalys bli medveten om källtextens utmärkande drag, för att i enlighet med dessa kunna välja en adekvat översättningsstrategi. Uppsatsen syftar också till diskussion av de översättningsproblem som varit mest framträdande i överföringen från källspråk till målspråk.

Källtextanalysen, som är uppsatsens första del, är huvudsakligen baserad på analysmetoderna beskrivna i Hellspong och Ledins *Vägar genom texten – handbok i brukstextanalys* (1997), men har även kompletterats med studier gjorda av bl.a. Mårdsjö *Människa, text, teknik: tekniska handböcker som kommunikationsmedel* (1992), *Maten, metoderna och livet – svenska husliga handböcker 1750-1900* (1998) och Nord *Trädgårdsboken som text 1643–2005* (2008). Översättningskommentaren, uppsatsens andra del, berör företrädesvis hortikulturell terminologi och till en mindre del språkstrukturella skillnader mellan franska och svenska som visat sig vara särskilt påtagliga i odlingsanvisningar. Som avslutning följer ett kortare kapitel med avslutande kommentarer.

2. Källtextanalys

2.1 Presentation av källtexten

Källtexten *Le guide du jardin bio* gavs ut första gången 1985 på förlaget *Terre vivante* och kom sedan ut i ny, omarbetad upplaga 2009, med nytillkomna kapitel om prydnadsväxter och träd av Brigitte Lapouge-Déjean. Författarna har båda lång erfarenhet som skribenter och är praktiskt verksamma inom trädgårdsodling. Thorez är utbildad agronom med specialisering inom miljö och ekologisk odling och var under lång tid chefredaktör för tidskriften *Les 4 Saisons du jardin bio* ('Den ekologiska trädgårdens 4 årstider'). Han är även författare till ett flertal trädgårdsböcker med ekologisk inriktning, varav en som utförligt behandlar växtsjukdomar och skadeinsekter. Lapouge-Déjean är trädgårdsmästare och landskapsarkitekt och har främst skrivit böcker om prydnadsväxter för ekologisk odling, däribland samodling av olika växter. Hon har skapat och driver *Les Jardins de l'Albarède* ('Albarèdes trädgårdar')

som finns i franska Dordogne. Mitt intryck är att *Le guide du jardin bio* är lite av en klassiker bland hobbyodlare i Frankrike.¹

Källtexten består i sin helhet (433 sidor) av följande fem avsnitt: *les fondamentaux du jardinage bio* ('grunderna i ekologisk odling'); *plantes potagères, aromatiques et condimentaires* ('grönsaker och kryddväxter'); *les cultures fruitières* ('fruktträd och bärbuskar'); *plantes ornementales, arbres, arbustes* ('prydnadsväxter, träd och buskar'); *cahier pratique* ('praktisk guide'). Det första avsnittet omfattar tolv kapitel och behandlar allt från olika jordtyper och grüngödslingsgrödor till hur man samodlar och framställer sina egna frön. Avsnitten 2-4 består till största delen av en lista med schematiska anvisningar för respektive växt. Det sista avsnittet är en praktisk guide som bland annat innehåller en odlingskalender, register över växtnamn, en utförlig adresslista och olika handgrepp med tillhörande illustrationer. Föremålet för min översättning är kapitel tre och fyra i det första avsnittet, som bland annat innefattar jordbearbetning, marktäckning, ogräsbekämpning, växtnäring och kompostering, samt ett utdrag ur växtanvisningarna om tre olika grönsaker. Anledningen till att jag valt dessa delar är för det första att jag velat ha ett sammanhängande stycke från början av boken, som samtidigt är innehållsrikt representativt för en bok om ekologisk trädgårdsodling. För det andra utgör växtanvisningarna generellt sett en väsentlig del av bokens innehåll och är också intressanta ur översättningssynpunkt.

Bokens ideationella struktur visar en tydlig tematisk uppdelning. Genom förstasidans undertitel förstår man att den är heterotematisk: ur de många makrotemana löper en väv av underliggande mikroteman. Exempelvis anger huvudrubriken för kapitel 4, *Fertiliser son jardin* ('Ge trädgårdsjorden näring'), tonen för de övriga styckena: *Un sol vivant* ('En levande jord'); *Sol non fertilisé : attention !* ('Se till att jorden är näringsrik!'); *Que faire pour fertiliser ?* ('Hur tillför man jorden näring?'); *Le compost* ('Kompost'); *Le fumier* ('Stallgödsel'); *Les engrais et amendements* ('Gödselmedel och jordförbättringsmedel'). Dessa innehåller i sig flera underteman som oftast explicit görs genom punktuppställningar eller fetstil. Till detta knyts faktarutor, tabeller och bilder med bildtext.

---

¹ Enligt uppgift från förlaget har den första utgåvan sålts i cirka 100 000 exemplar och den andra, omarbetade utgåvan har tryckts i 42 000 exemplar. Boken har erhållit trädgårdspriset *le prix [Pierre-Joseph] Redouté* i kategorin "jardinage pratique" ('praktisk trädgårdsodling') (Décamps 2012 och Le Prix Pierre-Joseph Redouté 2011).

Textstrukturen, eller layouten, är på det viset väldigt samtida och kan kategoriseras som multimodal (se Gunnarsson & Karlsson 2007). Den utgör en texthelhet som alltså består såväl av visuella enheter som av skrift. De tecknade illustrationerna har en förtydligande funktion som syftar till att ge läsarna ökad förståelse av innehållet. Som pedagogisk handbok bör ju texten vara "självständig" och därför måste den information som eftersöks vara lättfunnen, till exempel när man ska så en viss grönsak eller bestämma sig för ett lämpligt täckmaterial. Att det i princip inte finns några fotografier i boken gör den originell och gör att den kan rymma desto mer text, vilket samverkar med bokens framtoning av att vara ett uppslagsverk. Annars är som bekant närbilder i färg mycket vanliga i moderna trädgårdsböcker.

I vår tid är det extra viktigt att textinnehållet är tydligt och koherent eftersom vi lever i en skriftlig kultur och läsarna förväntas praktiskt omsätta den inhämtade kunskapen. Mårdsjö (1998:13) skriver att sakprosan antas ha utvecklats från muntlighet till skriftlighet och att 1700- och 1800-talets texter skrevs för att läsas högt. Idag sker en större interaktion mellan varje enskild läsare och textinnehållet eftersom man både kan välja läsordning och samtidigt uppmuntras att på ett oplanerat sätt hoppa mellan olika ämnen. Därigenom fungerar bokens upplägg i samklang med sin intention att vara pedagogisk och begriplig och förmedla specialiserade kunskaper.

2.2 Kontext

För att kunna ge en rättvis bild av källtextens form, innehåll och relation till läsaren krävs det en vidare förståelse av sammanhanget som den har uppkommit ur. Därför måste en noggrannare analys av de olika kontextuella faktorerna utföras, vilket samtidigt bidrar till att definiera källtexten i förhållande till andra texttyper och genrer.

2.2.1 Situationskontext

Enligt Mårdsjö (1992:37 f.) kännetecknas tekniska handböcker av att de har en handlingsinriktad funktion, beskriver tillvägagångssätt och förmedlar färdigheter. De är med andra ord instruerande och undervisande till sin karaktär. Nord (2008:82-83) framhåller att det just är handboken som är den mest prototypiska för den texttyp han benämner som *trädgårdsbok*, där de övriga kan klassificeras som "inspirationsböcker" och trädgårdshistoriska böcker. Man skulle sålunda kunna kategorisera *Le guide du jardin bio* som en instruerande handbok med det pedagogiska syftet att sprida såväl praktiskt som teoretiskt kunnande inom ekologisk odling.

Läsarna av texten, det vill säga dess mottagare, samt författarna och det franska förlaget *Terre vivante*, vilka utgör dess sändare, kan anses tillhöra en och samma diskursgemenskap (ett begrepp lanserat av Swales 1990, se vidare Ledin 2001:14). Läsargruppen måste nämligen tillägna sig en viss terminologi och sympatisera med de värderingar som boken generellt sett representerar med sin ekologiska inriktning och som kommer till uttryck på vissa ställen i texten.

På förlagets webbplats kan man läsa att förlaget startades år 1979 av en liten grupp personer som var engagerade i miljöfrågor. Det övriga boksortimentet visar också en relativt homogen linje: ekologiska trädgårdsböcker, böcker om ekologiskt boende och hållbara material samt kok- och hälsoböcker. De texttyper eller de genrer som boken rör sig inom får härmed en social förankring. En liknande tanke uttrycker Mårdsjö (1998:29): ”Handböcker av olika slag har, allmänt sett, ofta två parallella ambitioner: att fostra till ett visst tänkande och att lära ut hantverk/handgrepp/metoder av olika slag”.

2.2.2 Intertextualitet

Denna typ av instruerande handbok är oftast starkt påverkad av andra texter, på olika nivåer. Dels kan det finnas dolda eller öppna samspel med andra texttyper och genrer, en så kallad horisontell intertextualitet; dels kan det finnas en historisk påverkan från alster inom samma genre, vilket motsvarar en vertikal intertextualitet (Hellspong & Ledin 1997:56 f.). I *Le guide du jardin bio* kan jag inte hitta några direkta anföringar eller citat, men däremot dra paralleller till tidningsartiklar och encyklopediska artiklar när det gäller tematisk struktur och samverkan mellan text och bild. Min källtext kännetecknas också av en populärvetenskaplig diskurs, precis som dessa senare texttyper gör.

Beträffande den vertikala intertextualiteten så finns den styrkt av till exempel Nord (2008) som studerat den svenska trädgårdslitteraturen som text från 1600-talet till nutid och av Mårdsjö som inriktat sig på svenska husliga handböcker. Man kan tänka sig att förhållandet är snarlikt i Frankrike, eftersom genren eller texttypen är internationell och inhemska böcker kan ha inspirerats av utländska förlagor och vice versa. Mårdsjö hänvisar även till ett äldre parisiskt manuskript med nedtecknade recept och husliga råd för bland annat trädgårdsskötsel (Mårdsjö 1998:28).² Det finns således en lång tradition av instruerande handböcker, även om de från början naturligtvis hade en begränsad spridning. Man kan därmed anta att influenserna från den tidigare texttraditionen har betydelse för de nutida böckernas syntax, stil och ordval.

---

² *Ménagier de Paris* från 1392-94.

Vad avser terminologi inom bruksprosa så är det viktigt att vara konsekvent i valet av facktermer och man kan därför förmoda att den vertikala intertextualiteten spelar en viss roll. Flera termer inom hortikultur och jordbruk har sin upprinnelse i äldre tiders språkbruk. Sådana exempel är *semer sur billon* (s.4, r.22) ('upphöjd såbädd'), skriftligt belagt från år 1771, *verger* (s.25, r.4) ('fruktträdgård') från 1100-talet och *couches chaudes* (s.42, r.10) ('varmbänk'), där det svenska ordet är belagt från år 1690. Vidare diskuterar Nord (2008:238) begreppet "förskriftligande" och menar att trädgårdsböckerna i sig representerar "en förskjutning från personligt buren kunskap [...] till distanserad och indirekt mediering där även erfarenhetskunskaper måste kläs i ord". Förskriftligandet handlar alltså om en mer allmän tendens där kunskapsförmedling inte längre sker mellan individer utan oftast går via texten och sker på ett högre plan i vårt samhälle. I källtexten illustreras det här i beskrivningen av mer grundläggande handgrepp, såsom i exemplet nedan:

(1)

Fig. 3 : émietter le sol en avançant, soit en piétinant la partie travaillée, soit en se tenant à côté, selon l'état du sol. (s.4, r.16)

Bild 3: Luckra upp jorden och rör dig framåt, antingen genom att gå på den bearbetade delen eller vid sidan om, beroende på hur jorden är.

Det som bland annat skiljer äldre trädgårdsböcker från samtida är att de förra riktade sig till en annan målgrupp: till trädgårdsmästare och inte som nu, icke-professionella odlare (Nord 2008:240).

2.2.3 Kulturkontext

Vid närmare granskning genomsyras de flesta texter i någon mån av värderingar. I *Le guide du jardin bio* finns till exempel den andliga kulturen, med de tankesätt och attityder som förekommer i en viss social miljö (Hellspång & Ledin (1997:59), representerad i inledningen i ett stycke som fungerar som ett slags manifest och beskriver vad en "ekomedborgare" är. En sådan komposterar själv, begränsar sin användning av konstbevattning, använder inga kemiska bekämpningsmedel, gynnar den biologiska mångfalden och försöker återuppta odlingen av äldre växtsorter. Denna ekodlare försöker också dra nytta av naturliga biologiska processer och anpassar sig till lokala odlingsvillkor. Inledningen speglar på så vis den diskurs som råder genom hela boken, om än implicit: en miljömedvetenhet och en vilja att leva i samklang med naturen. Detta illustreras också i följande språkprov (min understrykning):

(2)

On devrait parler d« *herbes spontanées des cultures* » plutôt que de « *mauvaises herbes* ». Ce qui est « mauvais », c'est le plus souvent le produit dés herbant ! (s.11, r.25)
Man borde tala om *vildväxande gräs* snarare än om *ogräs* eller *skadeväxter*. Det som är skadligt är för det mesta ogräsmedlet!

Här presupponerar man att det i förlängningen är människorna som är skadliga för naturen och miljön, eftersom det är vi som tillför bekämpningsmedel. Det skadliga *mauvaises herbes* ('ogräset') ställs i kontrast mot *herbes spontanées des cultures* ('vildväxande gräs'). På så vis uttrycker författarna åsikten att vi borde visa omsorg om det ursprungliga och naturliga, *det vilda*, och inte sätta negativa etiketter på det.

Liknande spår av andlig kultur verkar också finnas i äldre husliga handböcker.³ Idag cirkulerar uttryck som hållbar utveckling, återanvändning och självförsörjning i media och särskilt i Frankrike är begreppet *la décroissance* relativt etablerat.⁴ Det tyder på att olika tanke- och handlingsmönster (jfr Hellspong & Ledin 1997:51) har uttryckts och fortfarande uttrycks i denna typ av sakprosa, där man som läsare kanske hade förväntat sig en mer "objektiv" text som är fri från värderingar.⁵

2.3 Lexikogrammatik: meningsbyggnad och terminologi

För att karakterisera källtexten beträffande ordvalet så är en möjlighet att närmare studera textens lexikogrammatiska dimensioner. Som hjälp för att få fram de vanligast förekommande orden inom varje kategori har jag använt mig av LIX-räknarens frekvensordlista (se *LIX räknare* i litteraturförteckningen). Vad avser verbalnomina så är de mest frekventa *apports* ('tillsatser'); *plantations* ('plantering'); *développements* ('utveckling'); *croissance* ('tillväxt'; växtperiod) och *sarclage* ('rensning'). Fackord som förekommer i hög utsträckning är: *couverture* ('täckning'); *engrais* ('gödselmedel'); *cultures* ('växter; grödor; köksväxter'); *organiques* ('organiska') och *amendements* ('jordförbättringsmedel'). Dessutom består källtexten av en stor andel räkneord, varav några exempel är: *30-50 microns* ('30-50 mikrometer'); *sol biné 2 cm* ('luckrad jord 2 cm'); *jusqu'à 30 cm environ* ('ned till cirka 30 cm djup'); *voir p. 30* ('se s. 30') och *fig. 3* ('bild 3'). Det bör också noteras att den franska texten saknar första och andra personens pronomen.

³ "När det gäller idealhushållet, så är vissa huvudbegrepp starka och återkommande i de tidiga böckerna, och framförallt då *sparsamhet*. Samtliga 1700-talsförfattare betonar detta mycket starkt" (Mårdsjö 1998:47).

⁴ En heterogen rörelse som bland annat står för antikonsumention (Dupin 2009 och tidskriften *La Décroissance*).

⁵ Ajagán-Lester m.fl. (2003:203) skriver att "sakprosa har traditionellt setts som något enhetligt, avgränsat och, kan man säga, enröstat, som en särskild språklig stil förknippad med objektivitet och opersonlighet."

Samtidigt är andelen konkreta substantiv oerhört stor, såsom *sol* ('jord; mark'); *compost* ('kompost'); *terre* ('jord'); *mauvaises herbes* ('ogräs'); *déchets* ('avfall'); *jardin* ('trädgård') och majoriteten av verben är handlingsinriktade (dvs. dynamiska): *semer* ('så'); *composter* ('kompostera'); *cultiver* ('odla'); *pousser* ('växa') och *nourrir* ('ge näring'). Allt detta sammantaget skapar en textuell struktur som är specifik, nominal och konkret (även om avsaknaden av första och andra personens pronomen är ett abstrakt drag), vilket stämmer väl överens med textsyftet att tillhandahålla läsaren detaljerad information.

I övrigt är meningslängden relativt kort och språket enkelt, precist och sakligt, såsom handböcker brukar vara utformade. Följande exempel är hämtat från en uppräkningspunktform som beskriver olika sätt att minska ogrässpridning:

- (3)
- *Le «faux semis»* : il consiste à préparer le sol « comme si on allait semer », deux semaines environ avant le vrai semis. (s.14, r.19)
  - *Använd falsk såbädd*. Detta innebär att man förbereder jorden för sådd cirka två veckor innan man egentligen ska så.

Här ser man att meningsbyggnaden är okomplicerad, innehållet syftar till att förmedla konkret information och språket kännetecknas av effektivitet. Ingo (2007:226 f.) anger både entydigheten och den informativa funktionen som några av de särskiljande drag som finns mellan fackspråklig text och skönlitteratur. Till en särskild kategori kan man räkna växtanvisningarna som präglas av en större komprimering i meningsbyggnad och grafisk framställning. Anledningen till det sparsmakade framställningssättet kan tänkas vara att göra plats åt mer information, vilket samtidigt kan förtydliga innehållet för läsaren.

Det som är mest påtagligt i källtexten är emellertid det myckna bruket av termer och lexikaliseringar inom områdena jordbruk, botanik och hortikultur. Särskilt problematiskt kan det bli när flera termer eller fackord är i omlopp för samma företeelse i såväl källspråk som målspråk och att då försöka uttyda om det finns några betydelskillnader eller skillnader i stilnivå termerna emellan. Därutöver ligger svårigheten vid översättning inte minst i att fånga upp den specifika betydelsen av ett ord och skilja det från den allmänna, oavsett om detta gäller källspråk eller målspråk, i synnerhet om termordlistor inte hunnit skapas eller om det är fråga om outtalade konventioner inom en viss språkgemenskap (se Christensen 2011:2). Bucher & Gustavsson (2000:191) menar att det kan vara svårt för översättaren att identifiera termerna och att de termer som förefaller lätta kan vara förrädiska. Sådana fackord och lexikaliseringar som jag hädanefter benämner *dolda* och som härrör ur ett speciellt verksamhetsområde eller används i en viss kontext finns det många av i källtexten. Några

exempel på detta är: *des êtres vivants* (s.29, r.8) ('markdjur'); *croissance* (s.5, r.16) ('växtperiod'); *le travail du sol* (s.1, r.4) ('jordbearbetning'); *le bêchage traditionnel* (s.2, r.12) ('djupgrävning'); *fruits abîmés* (s.30, r.2) ('fallfrukt'); *éléments nutritifs* (s.19, r.1) ('växtnäringsämnen'); *plantes de terre de bruyère* (s.26, r.26) ('ljungväxter'); *rameaux verts broyés* (s.31, r.8) ('grönflis') och *algues marines* (s.30, r.32) ('tång'). Polysemin kan också gälla adjektiv som har sin plats i allmänspråket likaväl som i odlingssammanhang, såsom *friable* (s.1, r.11) ('grynig'); *pâteux* (s.34, r.18) ('blöt'); *meuble* (s.7, r.9) ('porös') och *limoneux* (s.3, r.18) ('lerjord'). Här ställs alltså översättaren inför utmaningen att träda in i trädgårdsskribentens roll, i syfte att få en måltext som kan godtas av de svenska läsarna.

Utöver de terminologiska aspekterna på källtexten så bör översättaren även uppmärksamma den ständiga växelverkan som sker mellan å ena sidan ett specialiserat fackspråk och å den andra ett mer vardagsorienterat språk, i avsikt att inbegripa fler läsarkategorier.

2.4 Läsartilltal

Källtextens interpersonella struktur har i viss mån redan diskuterats under 2.2.3 i exempel 2, som speglar författarnas attityder i förhållande till naturen och människan. Det finns fler ställen i källtexten som uttrycker relationen mellan textens sändare och mottagare. I exemplet *on peut également utiliser des bâches plastiques de récupération* (s.11, r.20) ('man kan också återanvända plastpresenningar') handlar det om en allmän språkhandling i form av en upplysning som återfinns i en tabell om täckmaterial. Textförfattarna vill försiktigt informera läsarna om att begagnade material är fullgoda alternativ. I meningen *préfère ceux qui sont en bois ou en plastique recyclé et labellisés NF Environnement* (s.37, r.18) ('köp helst de som är tillverkade av trä eller återvunnen plast och är miljömärkta') är det också fråga om en allmän språkhandling som uppmanar läsaren till ett visst val vid köp av kompostbehållare. De här exemplen som uttrycker värderingar och manar till särskilda handlingar blir i praktiken föreskrivande (Hellspong & Ledin 1997:169) och fostrande. De appellerar direkt till läsarna, vilka antas ha samma inställning.

I källtexten finns det flera beskrivande och berättande partier med pedagogisk avsikt (jfr stycket *När växtnäringen minskar* MT s.24, r.9), vars syfte är att ge en bakgrund till de efterföljande anvisningarna. Dessa partier har ett lite "skolboksaktigt" tilltal och läsarnas kunskaper i ämnet förutsätts därmed vara ganska basala.

Källtexten karakteriseras också av försiktighet i sin relation till läsaren. Detta märks i modalitetsmarkörerna (jfr Mårdsjö 1992:119) *il est préférable que* (s.3, r.19) ('man ska helst'); *on peut aussi* (s.4, r. 9) ('man kan också'); *il faut savoir* (s.25, r.26) ('det är bra att känna till'), vilka har en milt uppmanande ton.

Beträffande källtextens anvisningar så är de konstruerade med infinitiv, passivformer och aktiv presens med *on* ('man'). Jag ska här närmare gå in på infinitivfraserna som aktualiserats under översättningsprocessen. De franska infinitiven kan användas som en lägsta grad av imperativ (Ingo 2007:206), vilket på svenska vanligen återges med *imperativ* eller *s-passiv*. Pedersen m.fl. framhåller att de franska infinitiven är särskilt vanliga i allmänna anvisningar (Pedersen 1989:321-322), såsom i mitt fjärde exempel:

(4)

Au potager, recycler, par le compostage (voir p. 41) et la couverture du sol (voir p. 32) le plus possible de résidus de récoltes (fanés, racines, pailles, etc.), de déchets de taille et de mauvaises herbes. (s.25, r.9)

I trädgårdslandet. Ta tillvara så mycket som möjligt av beskärningsrester, ogräs och skörderester, som blast, rötter och halm, genom att kompostera (se s. 41) eller täcka marken (se s. 32).

Recycler hade här istället kunnat översättas med 'bör tas tillvara', medan *voir* har sin självklara motsvarighet i en svensk imperativ.

Avslutningsvis kan konstateras att både konstruktionerna med *man* och *imperativ* uppmanar läsaren till att vara aktivt delaktig i texten. En mer konkret och handfast relation etableras dem emellan, som eventuellt skulle kunna ha som följd att läsaren, den framtida odlaren, känner sig mer personligt tilltalad. I översättningskommentaren kommer jag vidareutveckla det faktum att språkstrukturen ser olika ut i franska och svenska odlingsanvisningar och hur detta måste relateras till textkonventionerna i respektive språk.

2.5 Överväganden inför översättningen

I valet av global översättningsstrategi finner jag det lämpligast att använda mig av en funktionell strategi snarare än en imitativ med tanke på källtextens handboks-karaktär. Av de tre grundfunktionerna vid textkategorisering är den informativa och imperativa funktionen de mest kännetecknande.⁶ Den höga andelen termer måste också hitta sin svenska språkform för att innehållet ska uppfattas korrekt.

---

⁶ Utmärkande för den informativa funktionen är enligt Ingo att vikten läggs vid textinnehållet och för den imperativa att vikten läggs vid förmedlingen av handlingsmönster, där budskapets mottagare är extra viktiga. (Ingo 2007:127 f.)

Mottagargruppen i målspråket är ungefär densamma som den i källspråket. Det som skiljer dessa båda grupper åt är att de befinner sig i olika kulturella kontexter, som i sig har varierande textnormer. Därför krävs det att översättaren anpassar språket, och i vissa fall även innehållet, så att kommunikationen med de nya läsarna kan ske utan hinder – källtextens språkstruktur får inte skina igenom i måltexten, som måste ha en självständig utformning.

Jag har strävat efter att ligga på en ungefärlig likvärdig stilnivå, men ibland behövt göra måltexten något mindre formell som ett led i anpassningen till svenska trädgårdsböcker. Jag har valt att behålla ett mindre antal termer och företeelser (t.ex. mulchning och olika specialredskap), som möjligen inte är kända för en svensk målgrupp, men som skulle kunna vara av intresse. På ett flertal ställen har jag gjort förklarande eller semantiska tillägg för att öka förståelsen och anpassa texten till svenska förhållanden. Exempel på sådana tillägg är *guano* (s.44, r.23) ('guano [**fågelspillning**]'); *en godets* (s.47, r.14) ('i **avskurna mjölkförpackningar eller** små krukor') och *vers du fumier* (s.22, r.11) ('dyngmask, **eller kompostmask**'). På ett par ställen har jag också ersatt ett ord i källtexten med en kontextmotsvarighet, som i *les coquilles d'huîtres* (s.31, r.27) ('**musselskal**'), som egentligen betyder ostronskal.

Vid en eventuell publicering hade det dock varit nödvändigt att ta ställning till de mer övergripande situationsbestämda uttrycken. Sådana utomtextuella referenser (Lundquist 2007:82ff.) är växtsorter som kan vara svåra att få tag på eller inte passar ett svenskt klimat och hänvisningar till odlingszoner. En möjlig lokal översättningsstrategi vore då att tillämpa adaptation och hänvisa till en svensk zonkarta i stället för en fransk. Vad avser växtsorterna så hade somliga kunnat strykas och ersättas av andra, mer typiska för nordiska växtförhållanden, alternativt hade man kunnat hänvisa till en leverantör av ovanligare sorter i till exempel adressregistret.

3. Översättningskommentar

I följande avsnitt ska jag mer specifikt gå in på de problem jag mött i överföringen av källtext till måltext och som redan bitvis kunnat utläsas av källtextanalysen. Översättningskommentaren är uppdelad i två områden, nämligen frågeställningar som rör terminologi och, till en mindre del, problem kring målspråkanpassning i odlingsanvisningar och rubriker. Inom varje område kommer jag att ge exempel från källtexten, diskutera underliggande svårigheter och redogöra för hur översättningsprocessen gått till.

3.1 Terminologi ur ett översättningsperspektiv

Som framgår av källtextanalysen har den särskilda terminologin och de odlingsrelaterade lexikaliseringarna varit en betydande del i arbetet med översättningen. I mitt arbete med att finna tillfredsställande översättningsmotsvarigheter har jag letat efter användbart material i enspråkiga och tvåspråkiga ordböcker (se litteraturförteckningen), *Nationalencyklopedin* (nätupplagan), i den termordlista jag haft tillgång till, *EU:s flerspråkiga termdatabas IATE* och i nätpublicerade artiklar. Jag har också försökt ta reda på aktuella odlingstermer genom de sökmotorer som finns på internet. Ytterligare en källa, och kanske en av de viktigaste, är parallelltexterna (se Israelsson 2010 och 2011, Strömquist 2012, Flowerdew 2009, Svenson 2012, Weidow 1998, Eriksson 2011 och Olausson 2003). Dessa består av samtida trädgårdsböcker på målspråket som behandlar likartade ämnen, varav en i översättning från engelska, som varit intressant att studera som jämförelsematerial. Samtliga har varit en god hjälp för att utröna hur det aktuella bruket ser ut inom genren, både vad avser terminologi och grafisk framställning.

Eftersom målet varit att göra en målspråksorienterad (jfr Lindqvist 2004:2) översättning där funktionen i den målspråkliga kontexten står i fokus har jag ibland behövt anpassa termvalet och välja den term eller det uttryck som passar i sammanhanget. Av Ingo (2007:154) förklaras detta som en *bruksmotsvarighet*, vilken ofta används vid översättning av vedertagna uttryck där den pragmatiska aspekten är den viktiga och där det kan röra sig om en liten semantisk skillnad med avseende på källtextens term. Denna översättningsmetod går ytterst tillbaka på vad som av Vinay & Darbelnet (1977:52) benämns *équivalence*. De fransk-kanadensiska översättningsteoretikerna menar att översättningen förlorar i trovärdighet om man ligger alltför nära källspråkets struktur vid översättning av idiomatiska uttryck.

Min målsättning har varit att vara konsekvent i mitt val av målspråkstermer och lexikaliseringar, men jag har i några fall valt att växla mellan olika varianter under förutsättning att de befinner sig på samma stilnivå. Detta gäller till exempel ordet *compost*, där jag varierat översättningsmotsvarigheten med *kompostjord*, *kompostmull* och *kompost*, på samma sätt som dessa ord alternerats i parallelllitteraturen. Det svenska ordet *kompost* står emellertid både för det organiska materialet som ska förmultna och för föremålet där komposteringsprocessen sker. Av den anledningen har jag även behövt ta hänsyn till kontexten i valet av översättningsmotsvarighet.

Inom terminologiläran skiljer man på *begrepp*, *definition* och *term* och att känna till den skillnaden kan vara betydelsefullt när man som översättare ställs inför terminologisk

problematik. Begreppet är enkelt uttryckt den föreställning vi har om en grupp av referenter och definitionen den språkliga beskrivningen av begreppet. Termen är å sin sida det fackspråkliga ordet eller uttrycket för begreppet. Som redan nämnts kan det vara problematiskt att hitta överensstämmande termer på målspråket. I dessa fall är det avgörande att ta reda på vad termen står för, genom informationssökning i andra källor än i ordböcker och eventuella termordlistor. På så vis kan man slutligen via omvägar hitta en semantisk motsvarighet eller, i de fall där en etablerad term saknas, göra en omskrivning. Bucher & Gustavsson framhåller att flera termer kan vara i bruk inom ett och samma område. När man i nationellt terminologiarbete rekommenderar en viss term framför en annan ställs vissa krav på egenskaper som en term (helst) ska ha. Dessa är bland andra: exakthet, entydighet, genomskinlighet, korthet och acceptans av fackfolk, ibland även internationellt. (Bucher & Gustavsson 2000:183-189.)

Den här kortfattade redogörelsen för hur terminologiskt arbete går till får bilda bakgrund till de problem som framkommit vid översättningen. Jag har delat upp termfrågorna i fyra kategorier, som ibland går in i varandra och som kommer diskuteras mer ingående under varje delrubrik. Dessa är följande:

- **Termers extension och verksamhetsområden**
- **Överlappande termer**
- **S.k. dolda termer och lexikaliseringar**
- **Etablerad term i källspråket utan adekvat motsvarighet i målspråket**

3.1.1 Termers extension och verksamhetsområden

Flera termer kan som sagt användas för ett och samma fenomen i antingen källspråket eller målspråket och avgörande i dessa fall är då att reda ut deras betydelseomfång (extension) och verksamhetsområde. Vinay och Darbelnet (1977:63) understryker att det ”inte finns något skäl till att två översättningsmotsvarigheter skulle ha samma extension, eller att de skulle ingå i samma semantiska fält”.⁷ I följande språkprov berörs denna problematik:

(5)

De par sa richesse en microorganismes, c'est un véritable levain pour le sol et le tas de compost. L'idéal est de produire du fumier chez soi, si l'on a une surface en herbe et des animaux (volailles, chèvres, moutons, etc.). (s.41, r. 15)

Tack vare stallgödseln stora andel mikroorganismer bildar den en god grogrund för markens och komposthögens utveckling. Det bästa är att själv producera sin stallgödsel om man har husdjur som höns, getter eller får och tillgång till grönbete.

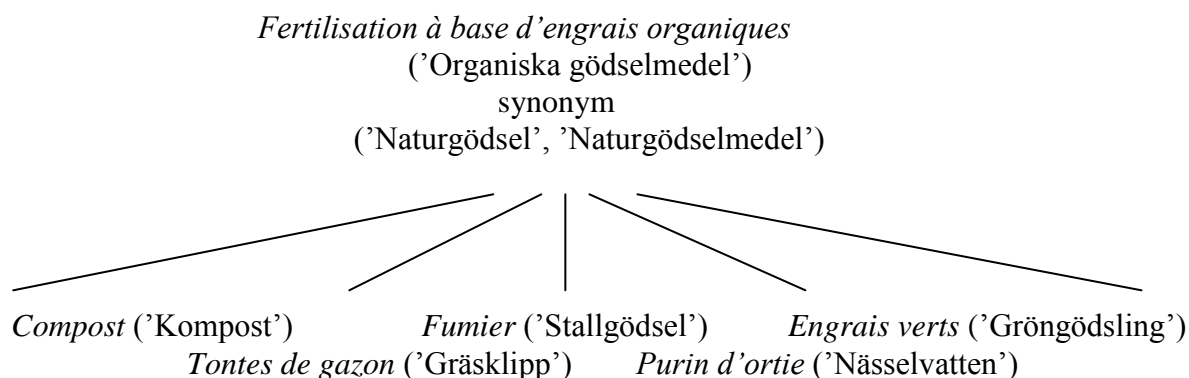
---

⁷ Alla citat av utländska källor är översatta av mig om inget annat anges.

Lexikonmotsvarigheten till *fumier* är 'gödsel' (*Norstedts ordbok*), men här har källtextens term översatts med ordet *stallgödsel*, som har större intension än *gödsel*. Den enspråkiga ordbokens definition pekar dock på att *stallgödsel* faktiskt skulle vara den svenska lexemmotsvarigheten (*Atilf*).⁸ Vinay och Darbelnet (1977:65) avgränsar *termes techniques et usuels* ('tekniska och allmänna termer') som en egen kategori av de polysema orden. Ett ord i det ena språket kan således ha två eller möjligen flera varianter där vissa har en yrkesmässig användning och andra hör till allmänspråket. Till denna kategori skulle i sådana fall termen *stallgödsel* höra, vars intension alltså är större än det överordnade begreppet *gödsel* och främst används i en hortikulturell kontext och i en jordbrukskontext. Tegelberg (2000:163) menar att "svenskan har en tendens att precisera detaljer och ge utförlig semantisk information i fråga om konkreta företeelser, vilket inte minst visar sig vid sammansatta substantiv", något som inte i lika hög grad gäller för franskan.

Det var till en början inte självklart att använda ordet *stallgödsel* utan betydelskillnaden upptäckte jag först efter att ha studerat parallelltexterna. Definitionen av de olika gödselmedlen finns beskriven i *Nationalencyklopedin*.⁹

Källtexten består, förutom av *fumier*, av en ganska stor mängd gödselrelaterade termer. Figur 1 nedan illustrerar termvalen och sätter begreppen i relation till varandra:

Figur 1. Hierarkiskt begreppssystem av organiska gödselmedel.

⁸ Här kan samtidigt nämnas att franskan har fler termer för näringsberikning av jorden, vilka motsvarar det överordnade begreppet *gödsel*, nämligen *engrais*, *produit fertilisant* och i viss mån *fertilisation* (*Norstedts ordbok*).

⁹ "gödsel, eller växtnäring, är material som man tillför marken för att det som odlas ska växa bättre. Genom att gödsla kan man få större och bättre växt på åkrar, i trädgårdar och i skogar. Man kan gödsla samtidigt som man sår eller medan grödan växer. Det finns två olika sorters gödselmedel: *naturgödsel*, till exempel stallgödsel som är avföring från husdjur, och *handelsgödsel* (konstgödsel) som tillverkas på konstgjord väg. Gödsel sprids för hand eller med gödselspridare." (Artikeln "gödsel" i *Nationalencyklopedin*.)

Figur 1 visar inklusionen mellan de underordnade och de överordnade leden (jfr Christensen & Christensen 2005:283 ff.), där *stallgödsel* är en hyponym bland flera till *organiska gödselmedel* och *naturgödsel*. Relationen mellan termerna skulle dock kunna jämföras i fler led, med exempelvis *gödsel* som hyperonym och *naturgödsel* och *konstgödsel* som hyponymer samt ytterligare underbegrepp till vissa av *naturgödselmedlen*, som till exempel *kogödsel*, *hästgödsel*, olika slags *gröngödslingsgrödor* och *komposttyper*.

Som nämnts under avsnitt 2.3 används växelvis specialiserade fackuttryck och allmänuttryck. Vid varje möte med en mer övergripande term måste således översättaren göra ett termval som sedan i möjligaste mån används konsekvent översättningen igenom. *Norstedts ordbok* ger två motsvarigheter till den franska termen *vivace*, som figurerar i exempel 6, nämligen *perenn* och *flerårig*.

(6)

Une fertilisation spécifique se fera à la plantation pour les arbres, les arbustes, les rosiers, certaines vivaces et annuelles gourmandes ou en cas de sol trop pauvre. (s.16, r.31)

Man utför sedan en särskild gödsling när träd, buskar, rosenbuskar och vissa glupska fleråriga och ettåriga växter ska planteras ut eller när jorden är för mager.

Till saken hör att det synonyma uttrycket *pérenne* också brukas i franskan. På *Franska wikipedia* menar man att *pérenne* används av botaniker och att *vivace* används av trädgårdsmästare (se artikeln ”Plante vivace” i *Franska wikipedia*). På termdatabasen *IATE* relateras termen *pérenne* till jordbruk och hortikultur (se *culture pérenne* i *IATE*). Det är följaktligen svårt att utifrån detta dra några slutsatser om vilket verksamhetsområde termen *pérenne* tillhör.

Men frågan är om det föreligger någon skillnad i betydelseinnehåll i de svenska motsvarigheterna till termen *vivace*? Jag har själv observerat att ordet *perenn* används flitigt vid odling av prydnadsväxter och inte köksväxter. Ett konkret exempel finns i en av mina parallelltexter, *Ekologisk trädgårdsglädje* (Svenson 2012:24), i vilken prydnadsträdgården med dess olika aspekter diskuteras. Ordet *flerårig* har emellertid använts oftare i övriga parallelltexter jag begagnat mig av. För att jämföra med källor av större auktoritet har jag vänt mig till Aldén m.fl. (1998) och *Nationalencyklopedin*. I den förra finns till exempel termerna *ettårig*, *tvåårig* och *flerårig ört* med som ingångsord i lexikonets termlista, där sedan en beskrivning ges av respektive uttryck (Aldén m.fl. 1998:21). I just exemplet *flerårig ört* kommer så småningom en förklaring, ”kallas också perenn”. Inne i själva uppslagsdelen hänvisas enbart till den svenska benämningen av växters livslängd. På samma sätt är det i

Nationalencyklopedin där den utförligare beskrivningen av termen *perenn* står under *flerårig växt*.

Av de båda uppslagsverken skulle man kunna sluta sig till att termen *flerårig* är vanligare än uttrycket *perenn*. Men kanske handlar termvalet här snarare om en preferens och att *perenn* ändå skulle ha sitt naturliga verksamhetsområde, det vill säga prydnadsträdgården, på samma sätt som den motsvarande franska termen möjligen har sitt.

Min motivering till att enbart använda den svenska varianten istället för den med latinsk härkomst är att jag genomgående velat hålla mig till uttryck som är språkligt lika, som i *ettårig*, *tvåårig*, *flerårig* och samtidigt vara konsekvent för att inte förvirra läsaren.

3.1.2 Överlappande termer

Gruppen *överlappande termer* är nära besläktad med föregående kategori genom de inbördes betydelsereationer som finns mellan vissa uttryck. Vid överlappning är det fråga om olika ords mycket nära denotativa förbindelse med varandra, men där det ofta finns någon eller några särskiljande komponenter (Ingo 2007:92).

Ett problematiskt område i källtexten har utgjorts av termer som rör marktäckning. Anledningen till att de har varit svårgripbara är att jag saknat en enhetlig termordlista, att vissa termer är relativt nya i svenska sammanhang och andra tvärtom tillhör ett äldre språkbruk samt att många av dem har snarlik betydelse och förekommer i mycket stor omfattning i källtexten. Innan diskussionen kring termval illustreras nedan hur marktäckningstermerna överlappar varandra och hur varje enskilt uttryck översatts (figur 2):

<i>Couverture du sol</i>	(’Marktäckning’)
<i>Paillage</i>	(’Täckodling’)
<i>Mulch ou mulching</i>	(’Mulchning’)
<i>Paillis</i>	(’Halmtäckning’)

Figur 2. Överlappande termer.

Följande språkprov innehåller flera av källtextens marktäckningstermer:

(7)

La couverture du sol ou paillage

A l'état naturel, le sol est le plus souvent couvert. La couverture (ou paillis, ou « mulch ») protège la terre du choc des gouttes d'eau et de l'action desséchante du soleil et du vent. (s.6, r.2)

Marktäckning eller täckodling

I sitt naturliga tillstånd är marken för det mesta täckt. Marktäckning (antingen halmtäckning eller mulchning) skyddar jorden mot de hårda vattendropparna och mot solens och vindens uttorkande effekt.

I exemplet ovan har uttrycket *couverture du sol* för mig haft en uppenbar motsvarighet i svenskans *marktäckning*. Vid en sökning på ordet *marktäckning* på IATE ges förutom detta ord den svenska synonymen *mulching* tillsammans med två franska motsvarigheter: *paillage* och *mulching*. För de svenska termerna finns det ingen begreppsbeskrivning, vilket det däremot gör för de motsvarande franska termerna.¹⁰ I den franska ordboken *Atilf* är förklaringen till termen *couverture du sol* att man genom täckning av exempelvis halm, gräs, gödsel eller löv kan skydda växterna mot kyla. Jag strök först ordet *paillage*, rubrikens andra term, därför att jag tyckte den var redundant i sammanhanget. Vid senare tillfälle ersatte jag den dock med *täckodling*, som jag funnit grund för i parallelllitteraturen, *Nationalencyklopedin* och *SAOL*.¹¹ Här vill jag också uppmärksamma det faktum att jag inte lyckats finns någon svensk definition av *marktäckning*, men som jag har förstått det används *marktäckning* och *täckodling* som synonyma termer. Exempel på detta har jag i två av mina parallelltexter (Israelsson 2011 och Strömquist 2012) där vardera författare endast använder sig av en term.¹²

För de två återstående termerna i exempel 7 krävdes det lite mer efterforskning. *Mulching*, som har engelskt ursprung, är ett nytt fackuttryck i svensk kontext, men finns med som företeelse i *Ekologisk trädgårdsglädje* (här med stavningen *mulchning*) (Svensson

---

¹⁰ "Pratique consistant à recouvrir le sol de fumier pailleux pour maintenir la terre fraîche, éviter le croûtage de terres par la pluie, empêcher les mauvaises herbes." (IATE) ('Metod som går ut på att täcka marken med strögödsel för att hålla jorden fuktig och undvika uppkomst av ogräs och skorpbildning pga regn.')

¹¹ "Täckodling s. • odlingsmetod med marktäckning av organiskt material." (SAOL); **täckodling**, odling av trädgårdsväxter i något marktäckningsmaterial, t.ex. *gräsklipp*, halm, barkflis eller vedflis. *Marktäckning* ger jämnare jordtemperatur och markfuktighet, den förbättrar jordstrukturen och humushalten bibehålls eller ökar (min kursivering). (Artikeln "täckodling" i *Nationalencyklopedin*.)

¹² "När de frösådda plantorna börjar kika upp kan du täcka mellan raderna. Lägg på ett 5-10 cm tjockt lager. Vid plantering täcker du direkt. Täck ända intill plantorna."; "Gräsklipp bryts ner snabbt och innehåller så stora mängder näring att det inte bara fungerar som marktäcke, utan också som gödsel." (Israelsson 2011:62, med *marktäckning* som sökord i registret.)

"Själva täcket kan bestå av många olika material, men gräsklipp är det vanligaste och ett av de bästa eftersom det ger lättillgänglig näring till växterna."; "I kökslandet täcker man mellan raderna av grödor och i rabatterna runt alla plantor." (Strömquist 2012:150 f., med *täckodling* som rubrik och sökord i registret.)

2012:27,62). Detta uttryck har fler betydelsekomponenter än exempelvis *marktäckning*, eftersom det innebär att marken runt växterna täcks med komposterad gödsel och jord, som sedan kan komma växterna tillgodo, istället för med andra täckmaterial. Vad avser termen *paillis* så är den tvåspråkiga ordboksdefinitionen 'halmtäcke; 'halmtäckning', medan den franska definitionen även inbegriper andra material.¹³ Med avseende på termerna *paillage* och *mulching*, som betraktas som motsvarigheter till *marktäckning* i *IATE* samt *paillis*, som i *Norstedts ordbok* enbart relateras till halmmaterial, så bildar marktäckningstermerna en komplex och ganska förvirrande helhet för översättaren.

Tegelberg (2000:173) talar om att semantisk generalisering är mycket vanligt förekommande vid översättning av svenska sammansatta handlingssubstantiv till franska och att "en eller flera betydelsekomponenter ofta 'försvinner' i översättningen". Denna iakttagelse går förstås också att applicera på översättning från franska till svenska. En sådan tendens går att märka hos översättningsmotsvarigheten av *paillis*, 'halmtäckning'. Vid överföringen till svenska är det fråga om semantisk *specialisering*, 'halmtäckning' blir en sememotsvarighet till *paillis*. Det får större intension och betecknar inte längre flera slags täckmaterial utan endast halm. Vad angår *paillage* och *täckodling* så är förhållandet det omvända och den svenska motsvarigheten har fått ett vidgat betydelseomfång i jämförelse med den franska termen.

Sammanfattningsvis har jag här valt att variera marktäckningsuttrycken, i överensstämmelse med deras variation i källtexten, med hänsyn till de eventuella små betydelseskilnader som kan finnas mellan uttrycken.

3.1.3 S.k. dolda termer och lexikaliseringar

Som redan påtalats i källtextanalysen är den företeelse jag benämner *dolda termer och lexikaliseringar* både vanligt förekommande och svårfångad. Ingo (2007:148) använder uttrycket *lexikala kollokationer* om samma egenhet. Han menar att det är "fråga om 'myntade' ordkombinationer, som översättaren inte godtyckligt kan rubba på utan att översättningens kvalitet blir lidande." Sammanhanget avgör om det handlar om en specialbetydelse eller en grundbetydelse av ordet (jfr Christensen & Christensen 2005:267). Lundquist talar om att betydelse uppstår när mottagaren i ett visst sammanhang blir medveten

---

¹³ "AGRON., Mince couche de paille brisée, ou d'autres débris végétaux, épandue comme litière à la surface du sol en vue de protéger celui-ci d'un dessèchement trop rapide" (Agric. 1977)." (Atilf) ('LANTBR., Tunt lager av halm eller andra växtdelar, som sprids ut på markytan för att skydda denna från alltför snabb uttorkning.')

om en särskild innebörd av ett uttryck (jfr Lundquist 2007:7). Som översättare är det alltså av stor vikt att hela tiden ha i åtanke vilket fackområde texten rör sig inom och fundera över om de till synes vardagliga orden kan ha en annan mening. Exemplet nedan som återges som längre språkprov under 2.2.3 är ett sådant fall:

- (8)
herbes spontanées des cultures (s.11, r.25)
vildväxande gräs

Den svenska motsvarigheten som ges i *Norstedts ordbok* av *spontané* är 'spontan' med tillägget 'äv. om sådd', tillsammans med en andra betydelse: 'oöverlagd'. Om man går vidare till *Nationalencyklopedins ordbok* så är beskrivningen av ordet *spontan* bland annat 'som uppkommer av sig själv' med specialbetydelsen 'självsådd'. Med denna vetskap i bakgrunden valde jag det förklarande uttrycket *spontanväxande gräs* i en första version av måltexten. Vid en sökning i den franskspråkiga ordboken *Atilf* finner man dock uttrycket *végétation spontanée* under ingångsordet *spontané*, som föregås av en språklig definition.¹⁴ Det var denna beskrivning som slutligen fick mig att hitta fram till den lexikaliserade och etablerade frasen *vildväxande gräs*.

Det finns en annan grupp av dolda termer och lexikaliseringar som inte i lika hög grad är att betrakta som jordbrukstermer eller botaniska och hortikulturella termer. Dessa används i odlingssammanhang men också i vardagsspråket och kan avgränsas som tillhörande en viss kod (Hellspong & Ledin 1997:54 ff.) eller jargong. Ofta rör det sig om korta, uttrycksfulla ord med mycket semantisk information som kan vara relativt nya. Typiskt för det svenska språket är ju att göra nybildningar genom sammansättningar, vilket banar väg för språklig kreativitet såväl i professionella som i vardagliga sammanhang. Flera av de så kallade dolda termerna som presenterats i kapitel 2.3 är just sammansättningar, vilket även är fallet med exemplen i språkprovet som följer här nedan. Dessutom har sammansättningar den fördelen att ofta bli lexikaliserade (jfr Christensen 2011:2). Denna kännedom kan därför vara bra att ha som utgångspunkt i sökandet efter en lämplig översättningsmotsvarighet i en specifik kontext. Följande språkprov visar en samling konkreta substantiv som härrör från odlingsfären:

- (9)
• **Peuvent être compostés** : les papiers ou cartons imprimés en noir (même glacés), les coquilles d'œuf, les cendres de bois, la terre des potées de fleurs, les rameaux d'arbustes et d'arbres broyés, les tiges, feuilles, fruits abîmés, épluchures, tontes de gazon, mauvaises herbes, etc. (voir tableau page suivante). (s.29, r.30)

---

¹⁴ ”*BOT.* Qui croît naturellement, sans être cultivé. Synon. *sauvage* ; anton. *cultivé.*” (*Atilf*) (’*BOT.* Som uppkommer naturligt, utan att odlas. SYN. *vild*; ANT. *odlad.*’)

• **Detta kan komposteras:**

Papper och kartong med svartvitt tryck (även glättade), äggskal, träaska, blomkruksjord, grenflis från buskar och träd, stjälkar, löv, fallfrukt, grönsaksskal, gräsklipp, ogräs etc. (se faktarutan på nästa sida).

Översättningsarbetet består här i att hitta ett uttryck som är adekvat i sammanhanget även om det finns flera alternativ: exempelvis är den direkta svenska översättningen av *fruits abîmés* *skadad frukt* och inte *fallfrukt*. I *Norstedts ordbok* motsvaras *fallfrukt* i sin tur av *fruits tombés*. Tegelberg (2000:161) förklarar att den franska kombinationen av substantiv och adjektiv ofta har låg lexikaliseringsgrad, medan motsvarande svenska sammansatta substantiv är lexikaliserade. *Nationalencyklopedins ordbok* definierar *fallfrukt* som ”frukt som fallit från trädet [...]; vanl. av sämre kvalitet”, vilket pekar på att denna frukt ofta är skadad. Vad beträffar källtexten så har här ett mindre frekvent uttryck valts, det vill säga *fruits abîmés*, som i en *Google*-sökning har hälften så många träffar i jämförelse med *fruits tombés*. Vad avser *fallfrukt* och *skadad frukt*, så är *fallfrukt* betydligt vanligare än det senare uttrycket. Sålunda måste man vid översättning leta efter en bruksmotsvarighet (Ingo 2007:169) som passar de målspråkliga textnormerna och inte alltid följa den lexikografiska ordalydelsen.

I exemplet *épluchures* finns alternativen *skal av grönsaker*, *blast av grönsaker*, *rens av grönsaker* och deras sammansättningar *grönsaksskal*, *grönsaksblast* och *grönsaksrens*. I *SAOL* är endast huvudledet med, vilket egentligen inte är märkvärdigt eftersom ordlistan baseras på svenskans mest förekommande ord. Inte desto mindre kan sammansättningarna fylla sin funktion inom en viss kod. Jag har i språkprovet ovan uteslutit *grönsaksrens* eftersom grönsaker svårligen låter sig ”rensas” och har istället valt *grönsaksskal* som harmonierar med de övriga uttrycken i exemplet.¹⁵

Det tredje exemplet ur språkprovet gäller uttrycket *tontes de gazon* (’gräsklipp’), som är ett vedertaget odlingsuttryck.¹⁶ Det är i sig ett verbalsubstantiv bildat på verbrotten (Tegelberg 2000:171). Denna lexikalisering är påfallande kort och enkel, men betydelsen framstår ändå mycket tydligt.

---

¹⁵ Förekomster av orden i mina parallelltexter: *grönsaksrens* (Eriksson s.18); *grönsaksblast* (Olausson 2003:24).

¹⁶ Förekomster av orden i mina parallelltexter: *gräsklipp* Olausson (2003:24); Israelsson (2010: 29, 39, 43); Strömquist (2012: 25, 32, 47, 150).

3.1.4 Etablerad term i källspråket utan adekvat motsvarighet i målspråket

I följande kategori har jag placerat de källspråkliga termer som av någon anledning inte har någon motsvarighet i målspråket. De faller under det som Vinay och Darbelnet (1977:68f.) benämner *lacune* ('lucka') och som innefattar både konkreta och abstrakta företeelser som antingen är okända eller bara inte har något namn på ettdera språket. Nedan följer ett exempel från källtexten:

(10)

- ***Les cultures nettoyantes*** : grâce à leur fort développement ou aux travaux du sol qu'elles entraînent (potiron, tomate, pomme de terre, engrais vert de seigle). (s.14, r.10)
- ***Så ogräskonkurrerande grödor.*** Dessa tar stor plats och bearbetar jorden med sina kraftiga rotsystem (t.ex. pumpa, tomat, potatis och fånggrödor som råg).

Vad avser uttrycket *cultures nettoyantes* så kan man av den språkliga kontexten förstå att det rör sig om en term, som också är relativt genomskinlig, med en ungefärlig betydelse av 'grödor som rensar jorden från ogräs'. Detta förklarande uttryck blev också mitt första val eftersom termen inte fanns beskriven i något av de lexikon eller den termdatabas jag haft till förfogande. Vid senare efterforskning fann jag i alla fall en mycket kort definition i ett franskt nätdokument (*Réduction de l'emploi des pesticides* 2010) som beskriver växterna som allelopatiska, vilket ledde mig att söka vidare i *Nationalencyklopedin*.¹⁷ Av beskrivningen där kunde jag sedan hitta ett förmodligen överensstämmande uttryck i ett svenskt nätdokument: *ogräskonkurrerande vegetation* (Huisman 1998).

Av den internetbaserade informationen att döma så verkar det som om det svenska uttrycket, *ogräskonkurrerande vegetation*, inte har etablerats som term, med endast tio träffar på *Google*. En möjlig förklaring är att det inte är någon vanlig företeelse i professionella sammanhang. Trots detta existerar säkerligen fenomenet ändå i många köksträdgårdar. Resultatet av min internetsökning pekar däremot entydigt på att det franska uttrycket *cultures nettoyantes* är etablerad som lexikalisering och förefaller ha en klart större utbredning än den svenska motsvarigheten. Anledningen till valet *ogräskonkurrerande grödor* slutligen är dels att jag tycker det första ordet är precist och kärnfullt, dels att hela ordkombinationen bildar en samstämmig enhet med andra odlingstermer, såsom *fånggrödor* och *gröngödslingsgrödor*.

---

¹⁷ ”**allelopati**’ (av grek. *allē'lōn* 'varandra' och *pa'thos* 'lidande'), vissa växters förmåga att avge ämnen som hindrar andra växters utveckling eller på annat sätt påverkar dessa negativt. T.ex. kan rötter avge ämnen som hindrar andra växters etablering. Ett exempel på detta är valnötsträd. Där deras rötter går fram under en gräsmatta blir gräset dåligt utvecklat eller saknas helt. Ett annat exempel på allelopati är eukalyptusträd som dödar konkurrerande vegetation med hjälp av ämnen från de fällda löven.” (Artikeln ”allelopati” i *Nationalencyklopedin*.)

Ytterligare en term utan målspråklig motsvarighet är:

(11)

Radis de tous les mois : (s.54, r.8)

Rädisor som kan sås april-september:

Termen ovan står som rubrik över olika sortnamn på rädisor. En ordagrann översättning, 'varje månad', ter sig något märklig i sammanhanget, även om det finns många språkligt lika lexikaliserade fraser, som *tous les jours* ('varje dag'), *tous les deux mois* ('varannan månad') osv. Frågan är då vad uttrycket egentligen betyder? Rädisor som kan sås hela året verkar otroligt, även om det franska klimatet kan vara mildt även under vintern. Förmodligen har istället uttrycket en speciell innebörd i just den här kontexten, nämligen att såperioden är relativt lång, från mitten av mars till september, vilket framkommit i en internetsökning. Här har alltså den franska termen översatts med en kontextmotsvarighet (Ingo 2007:170) och odlingsperioden har samtidigt förskjutits något på grund av det nordiska klimatet. Ett exempel på en annan betydelse som uttrycket verkar ha kan utläsas av ett citat ur bröderna Goncourts dagbok *Journal des Goncourt – mémoires de la vie littéraire (Atilf)*: "Mon épistolaire anonyme *de tous les mois*, la signature de lettres au nom de Renée (GONCOURT, Journal, 1889, p. 949)", vilket på svenska gissningsvis skulle motsvara 'min anonyma och *ständiga* brevvän, breven undertecknade av Renée' (min kursivering).

3.2 Layout och imperativ i odlingsanvisningar: målspråksanpassning

I källtextanalysen framgår det att många av de underteman som finns i källtexten har formen av punktuppställningar och att växtanvisningarna ofta har en komprimerad meningsbyggnad. Detta för in på områden som behövt ägnas särskild uppmärksamhet: layout, rubricering och imperativsatser.

Jag ska allra först beskriva en tendens jag märkt i svenska trädgårdsböcker och som skiljer sig från det jag kunnat notera i källtexten, nämligen den anmärkningsvärda förekomsten av imperativsatser. I Jäderbergs (1995:98) studie av verbformerna i svenska receptböcker framgår en ökning av imperativen sedan 50- och 60-talen på bekostnad av de finita s-passiverna. Detta skulle bero på "ett allmänt närmande mellan tal och skrift" och "en ökad användning av direkt tilltal med *du* eller *ni* [som] påvisats i studier av andra skriftliga genrer." Receptböckers gemensamma textmönster med trädgårdsböcker gör upptäckten väl värd att lägga märke till.

Franskan har visat sig ha en stor nominaliseringsbenägenhet (Ingo 2007:207), vilket även märkts i min förlaga, med exempel som *la stimulation de l'activité de ces mêmes organismes* (s.21, r.11) ('att stimulera dessa organismers aktivitet'), som alltså på svenska ibland återges med en verbform. Vid arbetet med översättningen har jag många gånger fått använda en direkt uppmaning i form av en imperativsats som pragmatisk motsvarighet dels till den franska källtextens substantiv, dels till infinitiven. Det har då rört sig om anvisningar och instruktioner.

Mårdsjö gör en uppdelning av handböckers anvisningar i specifika och generella. I de specifika anvisningarna finns ett direkt tilltal, som antingen återges med imperativ eller du-tilltal. De generella anvisningarna beskriver hur något utförs i allmänna ordalag, till exempel "du bör...", "om du vill X, gör så här..." (Mårdsjö 1992:114). Det är emellertid inte bara de enskilda växtanvisningarna utan också fler ställen i källtexten, däribland rubrikerna, som kan kategoriseras som specifika anvisningar.

Utöver den grammatiska strukturen som ibland måste ändras vid överföringen av källtext till måltext så påverkas inte sällan även den grafiska utformningen. Svenskan och franskan har allmänt olika konventioner för skiljetecken, rubricering, punktuppställningar, markeringar i texten m.m. Men vid översättningsarbetet måste också omsorg ägnas åt de speciella textkonventioner som gäller i sammanhanget. Trädgårdsböcker har som redan påpekats särskilda facktermer, förkortningar och växtanvisningar som präglas av en tät meningsbyggnad och begränsad syntax och kan på det viset avgränsas som en minilekt (Ingo 2007:225). Likaså layouten har sina karakteristika: böckerna är läsarvänliga i det avseendet att de har tydliga rubriker, illustrationer och ofta riktar sig direkt till läsaren.

För att återgå till den grammatiska strukturen och undersöka om det finns någon sanning i mitt antagande att normerna för rubriksättning varierar i franska och svenska trädgårdsböcker har jag jämfört kapitelrubriker och underrubriker i min källtext och måltext med två likartade svenska trädgårdsböcker: Lena Israelssons *Grönsaksodling – enkelt, ekologiskt & gott* (s.12-64) och André Strömquists *Odlarens handbok* (s.17-284). I källtexten *Le guide du jardin bio* har jag utgått från hela texten utom växtanvisningarna och gjort på samma sätt i måltexten. Jag har dessvärre inte i samtliga fall kunnat avgöra vad som är imperativ och ren infinitiv i de svenska texternas rubriker, eftersom infinitivmärket oftast inte är utsatt. Några exempel på imperativ från jämförelsematerialet är: *skydda dina växter; odla i bäddar; marktäck jorden och jordförbättra*. Exempel på nominalfraser är bland andra: *mikroklimat; lökar på rea; kväverikt avfall och frösådd*.

Resultatet av jämförelsen, som visas i tabellform överst på nästa sida, pekar på vissa åtskiljande syntaktiska drag i rubriceringen i målspråklitteraturen och källspråklitteraturen:

Tabell 1. Kvantitativ jämförelse av kapitelrubriker och underrubriker

Text	Frågesatser	Nominalfraser	Imperativsatser	Infinitivfraser	Övriga t.ex. prepfraser	Totalt
<i>Källtext</i>	1 (1%)	66 (73%)	–	18 (20%)	6 (7%)	91
<i>Måltext</i>	1 (1%)	45 (49%)	20 (22%)	5 (5%)	20 (22%)	91
<i>Strömqvist</i>	6 (6%)	50 (51%)	22 (23%)	15 (15%)	4 (4%)	97
<i>Israelsson</i>	15 (6%)	120 (51%)	94 (40%)	1 (0,4%)	7 (3%)	237

Eftersom jämförelsematerialet är mycket litet kan naturligtvis inte resultatet uppfattas som alldeles representativt för genren, men det kan ändå ge en fingervisning om att det föreligger skillnader mellan de två språkens textnormer, vilket kan vara betydelsefullt i översättningssammanhang. Källtexten påvisar en klart högre andel nominalfraser än det övriga materialet och har en större andel infinitivfraser. Påtagligt är också de tre svenska texternas högre förekomst av imperativsatser, som i viss mån motsvaras av källtextens infinitivfraser. Måltexten utmärker sig genom en större andel andra typer av fraser, vilket tyder på omskrivningar av källtextens nominalfraser och infinitivfraser.

Kanske kan man se de många imperativen i Israelssons bok som en stilmarkör? Den inverkan imperativen har på mig är att jag känner mig direkt tilltalad och de gör att boken i mina ögon får en modernare framtoning. Möjligtvis kan det vara det talspråkliga draget i imperativen som bidrar till denna stilistiska effekt. Exempel 12 nedan är ett utdrag från en punktuppställning som illustrerar hur en nominalfras i källtexten (*la coupe; le sarclage*) har översatts med en imperativsats i måltexten:

(12)

Moyens de limiter leur développement (s.13, r.29)

- **La coupe** : à l'aide d'un croissant (ronces, arbustes), d'une faux, d'une faucille ou d'une cisaille. (s.13, r.31)

- **Le sarclage** : à la main (*arrachage*), à l'aide d'une gouge (voir p. 18), d'un sarcloir, d'une binette (herbes peu développées) ou d'une houe (herbes très développées). Après la coupe ou le sarclage, les herbes peuvent être laissées sur place (couverture du sol) ou incorporées au compost.

Olika sätt att minska ogrässpridning

- **Klipp**. **Klipp ner** ogräset med hjälp av en bågskära (för snår och buskar), en lie eller en trädgårdssax.

- **Rensa**. **Rensa** för hand (**ryck upp** ogräset med roten), med hjälp av ett maskrosjärn (se s. 18), en kultivator, en ogräshacka (för späda ogrässorter) eller en grövre flåhacka (för svårbekämpade ogrässorter). Efter att ogräset klippts av eller rensats bort så kan man låta det ligga kvar på marken som marktäckning eller lägga det på komposten.

Det faktum att de båda inledande nominalfraserna ersatts med imperativ genom ett fakultativt ordklassbyte kan förklaras genom deras implicita preskriptiva funktion i källtexten. Det informativa och det deskriptiva elementet i *la coupe* ('klippning [går till så här]') och *le sarclage* ('rensning [går till så här]') sammanfaller här med den preskriptiva funktionen. Budskapet kan således uppfattas som föreskrivande. Den nästföljande nominalfrasen *arrachage* har också översatts med imperativ (ordagrant skulle det lyda "uppryckning med roten"). Jäderberg menar att imperativ i receptböcker medför "en mer situationsbunden framställning" och att imperativformen blir en "direkt arbetsbeskrivning" (Jäderberg 1995:116). Detta kontrasteras mot de aktiva presenskonstruktionerna 'så kan man låta det ligga kvar'; '[så kan man] lägga det på komposten', som i det här fallet motsvarar källtextens passiva uttryck *peuvent être laissées sur place; incorporées au compost*, vilka beskriver moment som Jäderberg betecknar bakgrundsbeskrivningar. Här är det föreskrivande elementet inte lika starkt.

Nominalfraserna hade dock kunnat behållas, i detta fall som rubrik före den specifika anvisningen, vilket också är vanligt i den här typen av handböcker (jfr tabell 1 och Olausson 2003). Men eftersom en direkt syftning på rubriken inte får göras och det istället krävs en upprepning av rubrikens innehåll valde jag att använda imperativ i form av en *radrubrik* som markeras med särskild stilsort och punkt (*Svenska skrivregler* 2008:23). Exempel på den typen av rubricering finns även i parallelltexterna.¹⁸ Jag ville härigenom undvika användning av en nominalfras tillsammans med en *s-passiv*, vilket annars hade blivit *rensning utförs för hand*, som antagligen hade blivit lite för formellt i en samtida svensk trädgårdsbok.

I nästa språkprov ur odlingsanvisningarna för pumpa ges exempel på översättning av en nominalfras, infinitivfras och gerundiumfras:

(13)

Récolte

Elle doit avoir lieu avant les premières gelées, quand les fruits ont changé de couleur, que leur peau se ternit, et que les feuilles s'abîment. Ramasser les potirons sans les heurter, en conservant le pédoncule, si possible avec une feuille. (s.48, r.30)

Skörd

Man bör skörda innan den första frosten slagit till, när pumporna har ändrat färg, skalet blivit mörkare och bladen börjat vissna. Plocka pumporna utan att skada dem. Låt stjälken vara kvar, helst tillsammans med ett blad.

Rubriken i form av en nominalfras har jag låtit behålla, men i nästkommande mening, som börjar med pronomenet *elle* ('den') med anaforisk syftning på *récolte* ('skörd'), har jag gjort en omskrivning. Enligt Mårdsjös kategorisering skulle det här vara fråga om en generell

¹⁸ Olausson (2003:16ff.) Svensson (2012:12, 18, 24, 44, 58, 66, 74).

anvisning och med Jäderbergs benämning en bakgrundsbeskrivning. En ordagrann översättning, *skörden bör äga rum*, hade liksom i exempel 12 blivit något stelt. Infinitivfrasen *ramasser* översätts lämpligen med imperativ, även om *s-passiv* också vore möjligt: *pumporna bör plockas*. En imperativfras ger dock ett mer direkt tilltal. Gerundiumfrasen *en conservant le pédoncule* hade alternativt kunnat infogas i föregående mening med resultatet *och låt stjälken vara kvar*. I det här sammanhanget är det dock, enligt min mening, befogat att splittra meningen i två för att anvisningarna ska få en komprimerad form.

I mitt val av översättningsmotsvarigheter har jag sökt anpassa både den yttre formen, det vill säga den grafiska framställningen, och syntaxen till de textkonventioner som gäller i den målspråkliga kulturen. Eftersom boken har ett pedagogiskt syfte är det extra viktigt att måltexten blir funktionell så att budskapet inte går förlorat.

4. Avslutande kommentarer

De centrala frågeställningarna i uppsatsen har rört terminologi och målspråksanpassning i syntax och grafisk utformning. Den anade starka vertikala intertextualiteten kan förmodas spela en roll för både syntax (anvisningars utformning) och lexikologi (nutida termers påverkan av äldre termer). Detta kan till exempel jämföras med studierna Jäderberg utfört, vilka påvisat en växling över tid av verbformerna med en i våra dagar högre användning av imperativ.

Av de termer som visat sig vara särskilt problematiska i källtexten har flera utmärkt sig genom en större extension än de svenska motsvarigheterna, till exempel *paillis*, *croissance*, *algues* och *éléments nutritifs*. Något som också är värt att uppmärksamma är de svenska sammansättningarnas lexikaliseringsbenägenhet. Detta hänger nära samman med just det faktum att svenska substantiv ofta har en högre intension i jämförelse med franska substantiv. Förekomsten av ett stort antal termer som benämnts *dolda* har också observerats. Dessa har det varit särskilt viktigt att synliggöra i den egna översättningsprocessen, i syfte att skapa en trovärdig måltext.

Likaså syntaxen har krävt vaksamhet, i arbetet med omformningen av franskans nominalfraser, infinitivfraser och passiver till svenska motsvarigheter. Målsättningen har här varit att få en måltext som stilistiskt liknar målspråkliga texter inom samma genre.

Sammanfattningsvis kan sägas att det varit intressant att utröna vidden och djupet av de terminologiska aspekterna på översättning och att denna vetenskap säkerligen kan komma till nytta i framtiden.

Litteraturförteckning

Primärlitteratur

Lapouge-Déjean, Brigitte & Thorez, Jean-Paul (2009) [1985]: *Le guide du jardin bio. Potager, verger, ornement*. 2e édition. Mens: Terre vivante.

Sekundärlitteratur

Ajagán-Lester, Luis m.fl. (2003): "Intertextualiteter". I: *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Englund, Boel & Ledin, Per (red.). Lund: Studentlitteratur.

Aldén, Björn m.fl. (1998): *Kulturväxtlexikon*. Stockholm: LT:s förlag.

Bucher, Anna-Lena & Gustavsson, Maria (2000): "Systematiskt terminologiarbete – till nytta för fackfolk och översättare". I: Melander, Björn, red.: *Svenskan som EU-språk*. Ord och stil 30. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Christensen, Lisa (2011): *Några semantiska grundbegrepp* (lektionsmaterial). Översättarutbildningen vid Lunds universitet.

Christensen, Lisa & Christensen, Robert Z. (2005): *Dansk Grammatik*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Eriksson, Gunnar (2011): *Kompost från hushåll, trädgård och latrin*. Stockholm: Natur & Kultur.

Flowerdew, Bob (2009): *Odla ekologiskt. Trädgårdsexpertens bästa råd & tips*. (Westerstål, Ulla-Märta, Övers.) Stockholm: Bonnier fakta. (Originalarbete publicerat 2007.)

Gunnarsson, Britt-Louise & Karlsson, Anna-Malin (red.) (2007): *Ett vidgat textbegrepp*. (TeFa. 46.). Uppsala: Uppsala universitet.

Hellspong, Lennart & Ledin, Per (1997): *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Huisman, M. m.fl. (1998): *Ogräskonkurrerande vegetation - skötsel och nyetableringsaspekter – Förstudie*. Rapport. Utgiven av Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för lantbruksteknik. Nr 234. (12.15.2012)
http://www.vaxteko.nu/html/sll/slu/rapport_lantbruksteknik/RLT234/RLT234.HTM

Hultqvist, Gunnel (2010): *Urban Kompostering – i Lägenhetshushåll*. Alnarp: SLU. Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap.

Ingo, Rune (2007): *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.

Israelsson, Lena (2010): *Grönsaksodling. Enkelt, ekologiskt & gott*. Stockholm: Bonnier fakta.

- Israelsson, Lena (2011): *Handbok för köksträdgården*. 3. uppl. Stockholm: Bonnier fakta.
- Jäderberg, Lars (1995): "Matrecept från tre sekel - en genrestudie". I: *Språk och stil. Tidskrift för svensk språkforskning*. Utgiven av Elmevik, Lennart m.fl. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.
- Ledin, Per (2001): *Genrebegreppet. En forskningsöversikt*. Rapport. Stockholm: Studentlitteratur och författaren. (14.04.2012)
https://www.studentlitteratur.se/files/sites/.../Ledin_rapp02.pdf
- Lundquist, Lita (2007): *Oversattelse. Problemer og strategier set i tekstlingvistisk og pragmatisk perspektiv*. 4. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Lindqvist, Yvonne (2004): *Analysmodell för översatta texter för examensarbetet på översättarutbildningen*. Kompendium. Stockholms universitet: TÖI.
- Mårdsjö, Karin (1992): *Människa, text, teknik: tekniska handböcker som kommunikationsmedel*. Diss. Linköping: Tema Teknik och social förändring. Universitetet i Linköping.
- Mårdsjö, Karin (1998): *Maten, metoderna och livet. Svenska husliga handböcker 1750-1900*. Lund: Institutionen för nordiska språk.
- Nord, Andreas (2008): *Trädgårdsboken som text 1643–2005*. Diss. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. (11.04.2012) <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-8332>
- Olausson, Ingrid (2003): *Nya Allt om kompost*. Rev. uppl. Stockholm: Albert Bonniers förlag.
- Rölin Å. (1988): "Gödsling med organiska och svårösliga gödselmedel i växthus". I: *Trädgårdsrådgivningen informerar*. Utgiven av Lantbruksstyrelsen (LBS), numera Jordbruksverket. Nr 28. (11.04.2012)
www.vaxteko.nu/html/sll/sjv/tradg_radg_inform/.../ODL28.HTM
- Strömquist, Siv (2010): *Uppsatshandboken. Råd och regler för utformningen av examensarbeten och vetenskapliga uppsatser*. 5. uppl. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Strömqvist, André (2012): *Odlarens handbok*. Stockholm: Norstedts.
- Svenska skrivregler* (2008): Utgiven av Språkrådet. 3. uppl. Stockholm: Liber.
- Svenson, Peter (2012): *Ekologisk trädgårdsglädje*. Västerås: Ica bokförlag.
- Swales, John (1990): *Genre analysis. English in academic and research settings*. Cambridge m.fl.: Cambridge University Press.
- Tegelberg, Elisabeth (2000): *Från svenska till franska. Kontrastiv lexikologi i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Vinay, J.P. & Darbelnet, J. (1977) [1958]. *Stylistique comparée du français et de l'anglais*. 2e édition. Paris : Éditions Didier.

Weidow, Bengt (1998): *Växtodlingens grunder*. Stockholm: LTs förlag.

Ordböcker och grammatikor

Atilf, Le Trésor de la Langue Française informatisé. (mars-maj 2012) <http://atilf.atilf.fr>

IATE, EU:s flerspråkiga termdatabas. (mars-maj 2012)
<http://iate.europa.eu/iatediff/SearchByQueryEdit.do>

Nationalencyklopedin. (mars-maj 2012) <http://www.ne.se/>

Nationalencyklopedins ordbok (1995). (mars-maj 2012) <http://www.ne.se/>

Norstedts stora franska ordbok (1998). 2. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Pedersen, John m.fl. (1989): *Fransk universitetsgrammatik*. 2. uppl. Göteborg: Esselte studium.

SAOB. Svenska Akademiens ordbok (1898). På internet sedan 1997. (mars-maj 2012)
<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

SAOL. Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (2006). 13. uppl. (mars-maj 2012)
http://www.svenskaakademien.se/svenska_sprakets/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_nat_et

Elektroniska källor

”Allelopati”. *Nationalencyklopedin*. (12.05.2012) <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/allelopati>

Décamps, Marie, medarbetare på förlaget *Terre Vivante* (2012): Mejlkontakt. (05.22.2012)

Dupin, Eric (2009): ”La décroissance, une idée qui chemine sous la récession”. (15.05.2012)
<http://www.monde-diplomatique.fr/2009/08/DUPIN/17702>

Förlaget *Terre vivante*. (14.04.2012) <http://www.terrevivante.org>

”Gödsel”. *Nationalencyklopedin*. (17.05.2012) <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/enkel/godselsel>

Le Prix Pierre-Joseph Redouté (2011): *Château du Lude*. (22.05.2012)
<http://www.lelude.com/redoute.htm>

LIX räknare. (10.05.2012) <http://www.lix.se/index.php>

”Plante vivace”. *Franska wikipedia*. (08.06.2012) http://fr.wikipedia.org/wiki/Plante_vivace

Réduction de l'emploi des pesticides. Document annexe et technique. Actes du colloque organisé par la Confédération Paysanne et la Fadear. 23 et 24 novembre 2010. (12.05.2012)
http://www.confederationpaysanne.fr/colloque_reduction_pesticides_531

Tidskriften *La Décroissance*, le mensuel des objecteurs de croissance. (15.05.2012)
<http://www.ladecroissance.net/>

”Täckodling”. *Nationalencyklopedin*. (08.06.2012)
<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/täckodling>